शुक्रंसंकल्पजमित्येतदुपपादयति स्वप्नेपीति स्त्रीसंगाभावेपिसंकल्पजंरजःस्त्रीरामःयथाअभ्येति तथैवमनोवहानाडीशुक्रंसृजति ॥२२॥ त्रीणिअन्नरसोमनोवहानाडीसंकल्पश्चेतिबीजानियस्य त्रिबीजमित्य पपाठः ॥२३॥ भूतानांशुक्रोद्रेकादनुलोमप्रतिलोमगमनाद्वर्णसंकरकारिकांविद्युर्विचारयेयुः विचार्यविरागाःदग्धदोषाःनिर्वासनाः ॥२४॥ देहानवाप्तौअनुष्ठेयांतरमाह गुणानामिति मनसैवगुणसाम्यंनिर्वि कल्पत्वंआगम्ययोगबलेनासाद्यमनोवहंसत्यलोकप्रदंपूर्वोक्तंसुषुम्नाख्यनाडीमार्गंप्रतिअंतकालेप्राणान्नुदन्प्रेरयन्विमुच्यते कः यःदेहकर्मादेहनिर्वाहमात्रार्थंकर्मयस्य बाह्यप्रवृत्तिशून्यइत्यर्थः ॥ २५ ॥ दे हबंधच्छेदेयोगमार्गंक्रममुक्तिंदमुक्ताजीवन्मुक्तिकरंज्ञानमार्गमाह भवितेति मनसोविश्वात्मकस्यज्ञानंभविताभविष्यति कीदृशंतत्ज्ञानंमनएवप्रजायतइतिस्वप्नइवसर्वविषयाकारंभवतीति एतज्ज्ञानवतःफ लमाह मंत्रसिद्धंप्रणवोपासिसिद्धंमनःनित्यंअनादिमायामात्रंसत्विरजंनिर्वासनंज्योतिष्मत्प्रकाशवत्सर्वज्ञंसर्वशक्तिचभवति यथोक्तंवासिष्ठे विगतवासनमाशुविपाशतामुपगतंमनआत्मतयोदितं यदभि

स्वप्नेप्येवंयथाभ्येतिमनःसंकल्पजंरजः॥ शुक्रंसंकल्पजंदेहात्सृजत्यस्यमनोवहा ॥ २२ ॥ महर्षिर्भगवानत्रिर्वेदतच्छुक्रसंभवं ॥ त्रिबीजमिंद्रदैवत्यंतस्मा दिंद्रियमुच्यते॥ २३॥ येवैशुक्रगतिंविद्युर्भूतसंकरकारिकां॥ विरागादग्धदोषास्तेनाप्नुयुर्देहसंभवं ॥ २४ ॥ गुणानांसाम्यमागम्यमनसैवमनोवहं॥ देहक र्मानुदन्प्राणानंतकालेविमुच्यते॥ २५॥ भावितामनसोज्ञानंमनएवप्रजायते॥ ज्योतिष्मद्विरजोनित्यंमंत्रसिद्धंमहात्मनां॥ २६॥ तस्मात्तदभिघातायकर्म कुर्यादकल्मषं॥ रजस्तमश्चहित्वेहयथेष्टांगतिमाप्नुयात्॥२७॥ तरुणाधिगतंज्ञानंजरादुर्बलतांगतं॥ विपक्वबुद्धिःकालेनआदत्तेमानसंबलं॥ २८॥ सुदुर्गमि वपंथानमतीत्यगुणबंधनं ॥ यथापश्येत्तथादोषानतीत्यामृतमश्नुते ॥ २९ ॥ इतिश्रीमहाभारतेशांतिपर्वणिमोक्षधर्मपर्वणिवार्ष्णेयाध्यात्मकथनेच तुर्दशाधिकद्विशततमोऽध्यायः॥ २१४॥ ॥ ७ ॥ भीष्मउवाच दुरंतेष्विंद्रियार्थेषुसक्ताःसीदंतिजंतवः ॥ येत्वसक्तामहात्मानस्तेयांतिपर मांगतिं॥ १ ॥ जन्ममृत्युजरादुःखैर्व्याधिभिर्मानसक्लमैः ॥ दृष्ट्वैवसंततंलोकंघटेन्मोक्षायबुद्धिमान् ॥ २ ॥ वाङ्मनोभ्यांशरीरेणशुचिःस्यादनहंकृतः॥ प्रशां तोज्ञानवान्भिक्षुर्निरपेक्षश्चरेत्सुखं ॥ ३ ॥ अथवामनसःसंगंपश्येद्भूतानुकंपया ॥ तत्राप्युपेक्षांकुर्वीतज्ञात्वाकर्मफलंजगत् ॥ ४ ॥ यत्कृतंस्याच्छुभंकर्मपापं वायदिवाश्नुते॥ तस्माच्छुभानिकर्माणिकुर्याद्बाबुद्धिकर्मभिः॥ ५॥

वांच्छतितद्भवतिक्षणात्सकलशक्तिमयोहिमहेश्वरइति ॥ २६ ॥ तदभिघातायमनोनाशाय अकल्मषंनिवृत्तिरूपं यथायेनप्रकारेणइष्टांगतिंमोक्षं ॥२७॥ जरयादुर्बलतातां तृतीयातत्कृतार्थेनेतिसमासः मा नसंबलंसंकल्पंआदत्तेसंहरति कालेपूर्वभाग्येननतुदृष्टयोग्यतया ॥ २८ ॥ गुणादेहेंद्रियादयस्तदेवबंधनं ॥ २९ ॥ इतिशांतिपर्वणिमोक्षधर्मपर्वणिनैलकंठीयेभारतभावदीपेचतुर्दशाधिकद्वि शततमोऽध्यायः ॥ २१४ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ पूर्वोक्तबंधनेऽमृतेचाधिकारिभेदानाह दुरंतेष्विति ॥ १ ॥ क्लमैःक्लेशैःसंततंव्याप्तंदृष्ट्वैवनतुममइदानींक्लेशोनास्तीत्युपेक्षेत ॥ २ ॥ घटनमे वाहाध्यायेन वागिति ॥ ३ ॥ अथवेत्यप्यर्थे भूतानुकंपयापिमनसःसंगंबंधंपश्येत् यथोक्तं कृपयापिकृतःसंगःपतनायैवयोगिनां इतिसंदर्शयन्नाहभरतस्यैणपोषणमिति ॥ ४ ॥ ५ ॥

Digitized by Google